

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. DR. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE, H. JINDŘIŠKÁ UL. Č. 18. — PŘEDPLATNĚ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 Kč.

ROČNÍK X.

V PRAZE, V KVĚTNU 1928.

ČÍSLO 5.

Dr. Rudolf Král:

Vídeňské pojistky.

(Informativní).

Přednášel jsem v zinném období 1926/1927 v pravidelné měsíční schůzi odbočky Praha Spolku notářů československých o nárocích československých státních příslušníků ze smluv pojišťovacích, uzavřených před vznikem československého státu s pojišťovnami neb spolky pojišťovacími, majícími sídlo v Republice Rakouské, Království Uherském neb Italském; přednáška ta vzhledem k několika intimitám rázu politicko-finančního nezdála se mi býti vhodnou k uveřejnění v našem časopise.

Tento pouze informativní článek vděčí iniciativě starosty Spolku notářů československých p. notáře Dr. Václava Svobody, který komoře Pražské dal k dispozici některé informace z Vídně došlé, jež v tomto článku jsou doplněny informacemi, získanými u zdejších činitelů, v této záležitosti kompetentních.

Zákonná úprava nároků, o nichž mluveno svrchu, totiž úprava nároků československých státních příslušníků ze smluv pojišťovacích, uzavřených před vznikem československého státu s pojišťovnami, majícími sídlo v Republice Rakouské, Království Uherském a Italském — provedena byla mezi národními smlouvami s příslušnými státy, kteréžto mezinárodní úmluvy byly již súčastněnými státy vesměs ratifikovány.

Úmluva mezi Republikou Rakouskou a Republikou Československou byla podepsána v Praze, 29. května 1925, výměna ratifikačních listin stala se 12. února 1927, úmluva vstoupila v platnost 26. února 1927.

Vedle odst. II. této mezinárodní úmluvy úhrada nároků o nichž svrchu mluveno, bude se díti tím způsobem, že rakouské životní pojišťovny oddělí od ostatních pojistek o n y s m l o u v y o p o j i š t ě n í na život a důchody, které

a) byly sjednány před 26. únorem 1919 jejich ústřednami neb jejich odbočkami, ležícími v kterémkoliv státě, při nichž

b) pojistníci byli 31. prosince 1924 občany Republiky Československé a

c) měli toho dne své řádné bydliště na území tohoto státu (t. zv. československý portefeuille).

Zemřel-li percipient před 31. prosincem 1924, rozhoduje o tom, má-li tato pojistka býti zařazena do česko-

slovenského portefeuille státní příslušnost a řádné bydliště osoby o b m y š l e n é, v pojistce jmenované, není-li takové, státní příslušnost a řádné bydliště většiny nejbližších rodinných příslušníků (manželky a děti) pojištníkových (při pojištění s jistou splatností neb při pojištění věna).

O průkazu státního občanství vydány zvláštní předpisy v dohodě obou států, jež jsou závazny pro rakouské pojišťovny.

Jestliže v době mezi 26. únorem 1919 a 31. prosincem 1924 buď nastala pojistná příhoda (splatnost pojistky) neb na žádost pojistníkovu nebo následkem zastavení platby pojistného pojištění bylo přeměněno v pojištění bez placení pojistného se zmenšenou pojištěnou sumou, neb navrhl-li pojistník odkup, nastoupí na místo dne 31. prosince 1924 den nastalé pojistné příhody, pokud se týká den přeměny pojistky nebo den, kterého návrh na odkup u pojišťovny byl podán.

Při pojistnících, kteří měli sice 31. prosince 1924 občanství československé, nemohou však prokázati řádné bydliště toho dne na území Republiky Československé, mohou ony pojistky býti zařazeny do československého portefeuille jen tehdy,

a) byla-li pojištění buď dne 26. února 1919 již placení pojistného prosta,

b) neb v opačném případě, byly-li premie v roce 1924 k splatnosti dospělé, neb nastalo-li osvobození od placení premií, byly-li tyto splatné buď

1. v čl. korunách,

2. neb v jiné měně, avšak s výhradou úpravy měny zaplacený, neb

3. bylo-li umluveno poshovění se zaplacením, a

c) žádají-li pojistníci nejpozději do jednoho roku od doby, kdy mezinárodní úmluva stala se účinnou, o zařazení svých pojišťovacích smluv do čl. portefeuille.

Čl. VI. úmluvy předpisuje, že všechny platy z pojištění, včetně půjček, které pojišťovny poskytly na svoje pojistky, musí býti oboustranně dnem 26. února 1919 počínaje plněny nezkráceně, t. j. za jednu korunu rak.-uh. jednu korunu čl.

Likvidaci t. zv. československého portefeuille u rakouských pojišťoven převzala pojišťovna »Fénix« a to t. zv. větších rakouských pojišťoven (»Allianz«, spolek »Gisela«. »Dolnorakouský zemský životní pojišťovací ústav«. »Vídeňskou městskou pojišťovnu«, »Janus«).

S řadou menších pojišťovacích spolků se teprve vyjednává, po případě se bude teprve jednati v příštích

měsících (dohoda s Pensionsinstitut des oesterreichischen Notarenvereines je již perfektní) — při jednání o mezinárodní úmluvě bylo stanoveno jako *conditio sine qua non* pro jakoukoliv příští působnost rakouských pojišťoven u nás, aby také závazky drobných pojišťovacích spolků byly nezkráceně zlikvidovány v korunách československých.

Zatížení z toho vzniklé u všech pojišťoven činí dohromady asi 47 mil. Kč; tento peníz musí rakouskými pojišťovny býti úplně nezkráceně zaplacen z jejich vlastních prostředků a jsou zde již záruky, že se tak stane, jakmile zde budou koncessní listiny pro ony pojišťovny (nostrifikace).

Likvidace velkých pojišťoven se již bezvadně provádí, ale u drobných spolků byla a z části doposud je obtíž s dodáním potřebného materiálu účetního a odevzdáním jmění. To musí obstarati rakouský Bundeskanzleramt, který to také činí, ale příslušný materiál do Prahy doposud nedošel.

Prováděcí nařízení nemá u notářů s průtahem nic společného, protože u nich je státní občanství nesporné; ministerstvo vnitra čeká jen, až rakouské úřady od drobných spolků pojišťovacích potřebný materiál obstarají a jemu předají a likvidace bude ihned prováděna.

O tom a o dalších pracích, jež se strany oprávněných bude nutno podniknouti, stane se zvláštní výrok v našem časopise.

Dr. Vavrouch:

Strany si projednají pozůstalost samy.

Nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 24./8. 1927 č. R I 695/27, sbírky Dra Vážného čís. 7260, prohlásil:

»Za platnosti § 29 nesp. pat., odstavec 3., ve znění článku XII. zák. č. 123/1923 jest prohlášením stran, že si pozůstalost projednají samy, skončena činnost notáře jako soudního komisaře, pročez není zapotřebí ani zvláštních věcných důvodů, aby byla pozůstalost notáři odňata.«

Rozhodnutí toto znamená, že takové prohlášení dědiců už samo o sobě, věcně: vylučuje anebo ukončuje činnost notáře jako soudního komisaře.

Odstavec 1. a 2. § 29 nesp. pat. v nynějším znění stanoví povšechnou zásadu, dle kteréž notář (obligatorním neb fakultativním povoláním) vstupuje v úřad soudního komisaře. Proto obmezení v tom směru by znamenalo výjimku. Dle uznaných zásad interpretačních musí však býti zákonitost výjimky prokázána; její účinnost pak je obmezena na její vlastní hranici.

Rozhodnutí nejvyššího soudu znamená, že nejvyšší soud stojí na právním stanovisku, že výjimka taková v mezích, v nálezů uvedených, skutečně po právu pozůstává.

Jde tedy o její průkaz a o určení jejího rozsahu.

V zákoně samém není výslovného ustanovení, že by prohlášení strany o zamýšleném písemném projednání pozůstalosti mělo za následek vyloučení notáře ze soudního komisařství v téže záležitosti. V zákoně dřívějším, totiž čl. IX. zák. č. 161/1921, ustanovení takové bylo.

Bylo by tedy možným, jen výkladem (§§ 6, 7, 8 obč. z.) zákonnou platnost výjimky té dokázati. Tento důkaz hledáme v důvodech nejvyššího soudu.

Nalézáme tam pouze toto: nejvyšší soud považuje další trvání funkce notáře jako soudního komisaře po té, když strana soudu oznámila úmysl písemného projednání, za vyloučené proto, že:

I. »strana nemůže přijíti o své právo na písemné projednání ani z důvodu, že soud přidělil projednání notáři jako soudnímu komisaři« a pak proto, že by funkce notářova« znemožnila dědicům použití práva podle § 114 nesp. říz.«;

II. v odstavci 3. § 29 nesp. pat. stojí věta: »Nevyhovují-li tyto spisy (totiž stranami předložené), může soud je dáti sepsati notářem.«

Poněvadž se jedná o rozhodnutí otázky značného praktického dosahu, je třeba, aby nastalo jasno. To znamená: jasno také o tom, zda otázka byla rozřešena správně.

Za tím účelem je nutno, důvody nejvyššího soudu kriticky prosvětlit.

Důvod uvedený shora pod I. znamená, že písemné projednávání, zvolené stranou dle odstavce 3. § 29 nesp. pat. a činnost notáře jako soudního komisaře se tak naprosto vzájemně vylučují, že nemohou vedle sebe běžet. Poněvadž pak takového výroku zákonodárcova, jak už uvedeno, nemáme, tož musela by tato vzájemná výluka ležeti ve věci samé. Činnost strany a činnost notáře jako soudního komisaře by musely, jak svým rozsahem, tak svou povahou, býti stejné, totožné. Pak by ovšem, zakročila-li strana, nezbylo žádné agendy pro notáře a obráceně by činnost notáře vylučovala činnost strany.

Ale: okruhy činnosti strany a notáře jako soudního komisaře se skutečně svým rozsahem nekryjí a nejsou činnosti ty svou povahou rovnocenné.

Dle § 183 not. ř. z r. 1855, citovaného výslovně v § 29 nesp. pat. a tím opětně v celém svém rozsahu potvrzeného, náleží notáři jako soudnímu komisaři prováděti všechny úkony pozůstalostního řízení s jedinou výjimkou soudních usnesení. Z toho už je zřejmo, že se úřední působnost notáře jako soudního komisaře vztahuje na všechny ty akty, které mohou strany dle třetího odstavce § 29 nesp. pat. písemně soudu předkládati. Působnost notáře jako soudního komisaře jde však dle zákona dále, obsahujíc úkony, které strany samy vykonati nemohou. Jsou to tyto úkony:

1. sepsání úmrtního zápisu a potřebná k tomu úřední šetření dle §§ 38, 40, 41, 42 nesp. pat.,
2. prohlášení otevřené poslední vůle dle § 41 nesp. pat.,
3. zapečetění pozůstalosti dle § 43 a násled. nesp. pat.,
4. převzetí a předání úředních spisů a předmětů dle §§ 53, 56, 59 nesp. pat.,
5. výzvy ku dědickým přihláškám, jmenovitě s účinkem preklusivním dle § 120 nesp. pat.,
6. úřední uvědomění vykonavatele poslední vůle a úřední zprávy dle §§ 85, 87, 89 a 90 nesp. pat.,
7. přijímání, přezkoumávání všech podání stran a jejich výkazů a případné toho opravy a doplňky. V tom směru lze se odvolati na rozhodnutí nejvyššího soudu z 21./11. 1911 R II 936/11 Z. Bl. 346/12 a ze dne 28./2. 1900 č. 2588 N. Z. 16/00, GUW 914. V tomto posledním je jmenovitě uvedeno, že přezkoumávání notářovo se nevztahuje pouze na ciferní správnost.